

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2023

Nr. 84

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2023

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. In deze voortgangsrapportage kijk ik terug op het afgelopen half jaar, waarin er belangrijke stappen zijn gezet in de afbouw van de bestuurlijke ingreep. Daarnaast bespreek ik het Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023 en het proces om te komen tot nieuwe bestuurlijke afspraken. Ook benoem ik enkele recente ontwikkelingen omtrent de klifwand op Sint Eustatius. Allereerst sta ik graag nog even stil bij enkele belangrijke benoemingen. Tijdens mijn bezoek aan Sint Eustatius op 20 april jl. heb ik mijn persoonlijke felicitaties overgebracht aan de nieuw-verkozen eilandsraad van Sint Eustatius en de benoemde gedeputeerden. Ik wens de gedeputeerden veel succes tijdens hun ambtstermijn en kijk uit naar een prettige samenwerking. Op dit moment liggen alle bevoegdheden weer bij het eilandbestuur. Ik ondersteun het Openbaar Lichaam Sint Eustatius (OLE) waar nodig en waar mogelijk.

Per 15 juni heeft de huidige plaatsvervangend regeringscommissaris, mevrouw Claudia Toet, haar functie neergelegd. Ik dank mevrouw Toet voor haar inzet voor het eiland en haar bewoners. Op 17 mei jl. is door de ministerraad ingestemd met de voordracht van een nieuwe plaatsvervangend regeringscommissaris, mevrouw Nicoline van der Linden-Geertsema. Haar benoemingstermijn is ingegaan per 15 juni. Hierbij feliciteer ik mevrouw Van der Linden-Geertsema met haar benoeming. Ik heb er vertrouwen in dat zij samen met de regeringscommissaris en het bestuurscollege de resterende stappen geregeld in de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius tot een goed einde zal brengen.

Zoals benoemd in de 10^e voortgangsrapportage¹ kunt u in deze brief het onderwerp bestuurlijk domein en een passage met overige onderwerpen verwachten. In het bestuurlijk domein rapporteer ik over de voortgang van het herstel van de democratische voorzieningen op Sint Eustatius. Onder de passage met overige onderwerpen leest u over andere belangrijke onderwerpen waar de afgelopen periode extra aandacht aan geschonken is. Dit zijn de bestuurlijk afspraken en de recente ontwikkelingen rond de klifwand op Sint Eustatius.

Bestuurlijk domein

Op 18 maart jl. is artikel 14 van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius, beter bekend als fase 2.1, in werking getreden. Met de inwerkingtreding van fase 2.1 zijn de taken en bevoegdheden van de eilandsraad en het bestuurscollege met betrekking tot de griffie en de ambtelijke organisatie, op grond van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES), het Burgerlijk Wetboek BES Boek 1 en bij of krachtens de Ambtenarenwet BES, hersteld. Dat betekent bijvoorbeeld dat de eilandsraad en het bestuurscollege weer zelf regels kunnen stellen over de griffie en de ambtelijke organisatie en weer zelf gaan over benoeming, schorsing en ontslag van ambtenaren en hun rechtspositie. In deze fase blijft de regeringscommissaris in plaats van de Rijksvertegenwoordiger de reguliere goedkeuringsbevoegdheden op grond van de WolBES uitoefenen.

De volgende belangrijke stap was de inwerkingtreding van artikel 15 van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius, beter bekend als fase 2.2. Op 23 februari jl.² liet ik u weten welk proces er doorlopen zou worden om tot ondertekening van het koninklijk besluit voor fase 2.2 te komen. Vervolgens heb ik u op 26 april jl.³ geïnformeerd over het commitment dat de eilandsraad en het bestuurscollege van het OLE hebben uitgesproken om de resterende verbeterstappen in het financieel beheer te zetten.

Het eilandbestuur onderkent de noodzaak van het doorvoeren van de verbeterstappen in het financieel beheer en neemt ook de verantwoordelijkheid om deze uit te voeren. Hierdoor reken ik erop dat de stappen die moeten worden gezet in de verbetering van het financieel beheer van het openbaar lichaam, ook zullen worden gezet. Met het uitspreken van het commitment mag worden verwacht dat de eilandsraad en het bestuurscollege verdere verbeteringen doorvoeren en hun taken en bevoegdheden op grond van de FinBES zelf naar behoren kunnen gaan vervullen. Hiermee is voldaan aan de tweede – en laatste – voorwaarde om het koninklijk besluit ter ondertekening aan Z.M. de Koning aan te bieden, zoals opgenomen in het ontwerp-koninklijk Besluit dat ter voorhang aan beide Kamers is aangeboden.

Op 20 juni jl. is het koninklijk besluit voor de teruggave van het budgetrecht in werking getreden. Vanaf dit moment beschikken de eilandsraad en het bestuurscollege weer over hun taken en bevoegdheden op grond van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius. Hierbij gaat het onder andere om het budgetrecht. Wel zullen er tot de derde fase van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius enkele aanvullende bepalingen gelden voor het financieel toezicht op het OLE.⁴

¹ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 40.

² Kamerstuk 35 422, nr. 22.

³ Kamerstuk 35 422, nr. 42.

⁴ Het nieuwe artikel 10a Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius.

Het OLE gaat de resterende verbeterstappen financieel beheer, zoals opgenomen in het koninklijk besluit voor fase 2.2, in de komende maanden realiseren. Eind 2023 moeten de resterende verbeterstappen door het OLE zijn afgerond. Hierbij wordt het OLE ondersteunt door Ernst & Young (EY). De voortgang op de verbeterstappen wordt besproken in de op mijn verzoek opgezette stuurgroep, waarin ook het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zitting heeft. Daarnaast blijf ik in gesprek met het eilandbestuur over de uitvoering van de verbeterstappen en het structureel borgen van het financieel beheer van het OLE. In de vorige voortgangsrapportage heb ik benoemd dat ik het OLE waar nodig zal ondersteunen met deze verbeterstappen. Daarvoor heb ik reeds een bedrag van \$ 1,1 miljoen ter beschikking gesteld.

Ik heb het vertrouwen dat het lokale bestuur, waar nodig ondersteund door Europees Nederland, voornoemde fases succesvol zal afronden. Daarom wil ik vooruitkijken en de nodige voorbereidingen treffen, zeker als het gaat om het benoemen van de nieuwe gezaghebber. Dit is een zeer belangrijk traject in het kader van het functioneren van het bestuur op Sint Eustatius, waarbij zorgvuldigheid en tijdigheid belangrijke uitgangspunten zijn. Ik heb daarom de wvd. Rijksvertegenwoordiger reeds opdracht gegeven om voorbereidingen te treffen voor de werving van de nieuwe gezaghebber.

Vooruitblik fases 3.0 en 3.1

Na de inwerkingtreding van fase 2.2 werkt het OLE verder aan het herstel van de democratie op Sint Eustatius. Concreet wordt toegewerkt naar de inwerkingtreding van fases 3.0 en 3.1. Fase 3.0 houdt in dat de reguliere bestuurlijke verhoudingen langs de lijnen van de WoLBES en de FinBES worden hersteld, waarbij aan de wvd. Rijksvertegenwoordiger een aantal aanvullende bevoegdheden in het kader van toezicht worden toegekend. Fase 3.1 houdt in dat het OLE weer een gezaghebber heeft, en gaat in op de dag waarop de gezaghebber wordt benoemd. Op dat moment eindigt de benoeming van de regeringscommissaris en plaatsvervangend regeringscommissaris. Als voorwaarde voor fase 3.0 geldt dat alle voorwaarden uit fases 1.0 tot en met 2.2 zijn vervuld en alle ondersteunende maatregelen zijn geïmplementeerd. Omdat fases 3.0 en 3.1 gelijktijdig in werking treden, betekent een versnelling of vertraging van fase 3.0 dat in fase 3.1 ook versnelling of vertraging optreedt.

De eerste stap richting fase 3.0 is al gezet, te weten dat de wvd. Rijksvertegenwoordiger, samen met de eilandsraad, een profielschets heeft vastgesteld. Ook heeft de eilandsraad een vertrouwenscommissie ingesteld. Hiertoe hebben er verschillende voorbereidende gesprekken tussen de wvd. Rijksvertegenwoordiger en de eilandsraad plaatsgevonden. De volgende stap in het proces is het openstellen van de vacature, dit zal naar verwachting nog voor de zomer gebeuren. Wanneer het koninklijk besluit voor fase 3.0 en 3.1 getekend is en er een gezaghebber benoemd zal worden, zal ik u hierover informeren in de twaalfde en mogelijk laatste voortgangsrapportage Sint Eustatius.

Overige onderwerpen

In de vorige voortgangsrapportage⁵ sprak ik over het Afsprakenakkoord Sint Eustatius 2022–2023 en de prioriteiten die hierin zijn benoemd. Op 21 maart jl.⁶ informeerde ik u over de voortgang die is geboekt onder het Afsprakenakkoord sinds de ondertekening op 14 juni 2022. De afronding

⁵ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 40.

⁶ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 58.

van de huidige bestuurlijke afspraken en de ambities van het nieuwe bestuurscollege bepalen de inhoud van de nieuwe set bestuurlijke afspraken. Hierover kan ik u daarom op dit punt in het proces nog niet informeren. Waar mogelijk wordt er ingezet op meerjarige bestuurlijke afspraken met jaarlijkse uitvoeringsagenda's.

Momenteel ben ik met de bestuurscolleges van elk van de openbare lichamen in Caribisch Nederland in gesprek over de prioriteiten die zij voor ogen hebben. Met de bestuurlijke afspraken uit het Afsprakenakkoord zijn er belangrijke stappen gezet, zoals met de inkomensmaatregelen voor Caribisch Nederland die per 1 januari 2023 van kracht zijn geworden, de vorderingen met een aantal wegenprojecten op Sint Eustatius en de investeringen voor het uitbreiden van het zonnepanelen-park op het eiland.

Onder de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius is er al veel gedaan om de bestuurs- en uitvoeringskracht op Sint Eustatius te vergroten. Zo is de Stata Academy opgezet zodat ambtenaren cursussen kunnen volgen en hebben de reorganisatie en het aanpassen van het personeelsbeleid ervoor gezorgd dat de juiste mensen op de juiste plek zitten. Uitvoeringskracht blijft ook voor de nieuwe bestuurlijke afspraken een belangrijke focus. Ook zal er in het traject voor het opstellen van nieuwe bestuurlijke afspraken oog zijn voor het verder optimaliseren van het financieel beheer. Over de nieuwe bestuurlijke afspraken zal naar verwachting in de tweede helft van 2023 meer duidelijk worden. Uiteraard zal ik uw Kamer hierover informeren.

Klifwand

In mijn brief van 13 februari jl. liet ik u weten dat het OLE een plan heeft uitgewerkt om veiligheidsmaatregelen te treffen voor de klif (Kamerstuk 36 200 IV, nr. 54). De afgelopen weken heb ik met het OLE gesproken over de te nemen maatregelen en de financiering hiervan. In de Voorjaarsnota 2023⁷, die recent met uw Kamer gedeeld is, is daarom het kabinetsvoornemen opgenomen om respectievelijk € 8 mln. en € 11 mln. toe te kennen voor de reparaties aan de klifgedeeltes boven de energievoorziening en een hotel. Op 22 mei jl. heeft het bestuurscollege van het OLE mij verzocht om de middelen snel beschikbaar te stellen, zodat het OLE contracten kon tekenen die de beschikbaarheid van de aannemer op korte termijn kon garanderen. Het OLE heeft mij laten weten dat anders de kans bestond dat de werkzaamheden aan de klif pas volgend jaar zouden kunnen starten. Om die reden heb ik besloten een beroep te doen op de spoedprocedure uit artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet waarmee ik de middelen, onder voorwaarden, direct aan het Openbaar Lichaam beschikbaar kon stellen. Ik heb daarom middels een bijzondere uitkering € 8 mln. euro aan het OLE toegekend.

Ik heb bij het OLE op de duurzaamheid van de investering aangedrongen. Het bestuurscollege van het OLE heeft hieraan gehoor gegeven door de klif en het stedelijke gebied met ingang van 1 juni jl. tot nultolerantie-zone te verklaren voor de aanwezigheid van loslopende geiten en hierop te handhaven. Daarnaast werkt het OLE conform het Natuur en Milieu Beleidsplan (NMBP) aan de randvoorwaarden om een sterke verkleining van de geitenpopulatie spoedig te realiseren. Tevens zijn er afspraken gemaakt over de uitvoering van het klifproject, het onderhoud aan de klif en de verantwoording. Met dit geld wordt de elektriciteitsvoorziening op Sint Eustatius geborgd alsmede de veiligheid van het klifgebied boven onder andere een hotel.

⁷ Kamerstuk 36 350, nr. 1.

Het einde van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius komt steeds dichterbij. De normalisering van democratische verhoudingen zorgt ervoor dat ik samen met het openbaar lichaam en de eilandsraad verder kan werken aan een toekomstbestendige samenwerking.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A.C. van Huffelen